

Sig JA

- Improvisationsteknikker kom ind i mit liv.

– "Lad os få et årstal." Svar fra salen i halvmørket: "1972."

– "Og et navn og en alder?". Svar fra fjerde-femte række: "Josef, 53."

Som materialiseret ud af mørket tonede improspilleren med pjusket hår frem på scenen i projektørens lys. Han udstrålede frustration. Efter fem sekunder kom en rødhåret kvinde hen mod ham: "Vi skal have løst det her problem, Josef."

De næste minutter sugede jeg som tilskuer mit første stykke improvisationsteater til mig. Det var i 1999. De følgende fem år var impro en del af mit liv. Den udvidede min personlighed, den indgik som komponent i mine konsulenttydelser, og den lærte mig om menneskers adfærd.

Min indføring til impro

Bo var fra starten min mentor udi impro. Jeg havde været mentor for ham på hans vej ind i livet som konsulent for virksomheder. Vi arbejdede begge som facilitatorer af forretningsorienteret kreativitet og innovation. Han var erfaren med impro, men uerfaren i erhvervslivet – for mig var det omvendt.

Et aftenskolekursus blev min operationelle indføring til impro, og Bo fik mig derefter ind i en gruppe, hvor jeg udviklede min kunnen i impro uden at hænge pinligt bagefter de andre.

Jeg lærte og trænede improteknikker og improdiscipliner, men her først et par eksempler på brug i mit arbejdsliv.

NNF og Forumteater

Til en stort anlagt workshop i 2000, som jeg planlagde og faciliterede for fagforeningen NNF, brugte jeg Bo og hans erfarne improvenner. Slagternes og bagernes tillidsfolk skulle leve sig ind i fremtidens vilkår for deres brancher, og de skulle stille skarpt på fremtidens fagforeningspolitik.

Improspillerne agerede stewardesser på tidsrejsemaskinen, som landede i 2030, 30 år ude i fremtiden. Jeg havde givet rejsedeltagerne en glittet pjece om fremtidens vilkår. Men sindene kom først i bevægelse hos tillidsfolkene, da improspillerne gjorde fremtiden nærværende ved at spille arbejdere og ledere på de fremtidsslagterier og -bagerier, som vi besøgte. Tillidsfolkene snakkede med deres fremtidskolleger og lærte først her, hvad der lå i de 'scenarier', som de var landet i med tidsmaskinen.

Senere blev jeg bekendt med imprometoden 'forumteater'. Jeg oplevede en forestilling med Dacapo-teateret på en arbejdsplads, hvor medarbejderne kunne bede skuespillerne genspille alternative forløb af lokale konflikter. Det åbnede mine øjne for, at jeg hovedkulds var kommet ind i en effektiv konsulentmetode.

Edutainment

I årene 2001-2004 var jeg aktiv i gruppen De ImproTændte. De andre var mere erfarne end jeg. Vi deltog i specialkurser med erfarne improfolk, vi trænede intensivt hver uge, og vi optrådte til festivaler. Især min konsulentkollega Finn og jeg udviklede gruppens improdiscipliner til ydelser for virksomheder.

Jeg mindes med varme vores aftenbidrag til et seminar hos Novo Nordisk. Tredives farmaceuter og laboranter skulle lære at bruge deres personprofiler til at forstå hinandens adfærd – og deres egen – på arbejdet. Vi skulle på én og samme gang underholde publikum og konsolidere den læring, de havde fået i dagens løb.

I ægte improstil bad vi tilskuerne vælge en situation fra deres dagligdag. Vi spillede den – de nikkede eller rettede. Men først nu kom det rigtigt spændende. De valgte hvilken profil, hver af os improspillere skulle tage på os. Fx introvert-følelse, introvert-tænkende, ekstrovert-følelse osv. Superudfordrende – jeg skulle ikke bare improvisere en fremmed arbejdsituation, jeg skulle spille rollen gennemsyret af en specifik personprofil, der sjældent var mig. Det blev en kæmpe succes. På vores træningsaftener havde vi øvet fire profiler, og vi lod kun seminardeltagerne vælge mellem disse fire. Ellers var det sikkert blevet uprofessionelt.

Hermed var jeg kommet ind i en fascinerende edutainment-verden (education / entertainment). Jeg fik udvidet min forståelse af pædagogik og af tankerne om, at man lærer bedst med lyst.

Teknikker

Der er et utal af teknikker, som typisk bidrager til god kvalitet i et improspil. Her et par stykker:

"Make the other look good" indebærer, at du skal hjælpe din medspiller til succes med det, som han mere eller mindre tilfældigt har kastet ind på scenen. Hvis han tilsyneladende agerer en gammel, haltende mand, så skal du ikke modarbejde ham, fordi du synes, at en ung idrætsmand ville passe bedre ind. Du skal udbygge hans spil og gøre det troværdigt. En afvisning er ubehagelig for ham, han går i stå, tilskuerne synes det skurrer, og spillet ender sjældent godt.

Denne teknik ligger klart til højrebenet i 'anerkendende ledelse' og i kollegialt samarbejde. Men også under private forhold. Vi kender alle ham eller hende, der irettesætter, kritiserer eller gør grin med sin partner. Det ødelægger samspillet ved kaffebordet sammen med vennerne. Min kone og jeg har bevidst og med glæde brugt "Make the other look good". Jeg kan kun anbefale teknikken. Den er kærlig og giver alle mod og lyst til at spille med. Men den hæmmer selvfølgelig tilfredsstillelsen ved at hakke på den anden med vidner til.

En anden teknik er "Sig JA", som er central både på jobbet og i privaten. Man føler sig respekteret og set, når den anden spontant siger ja til ens forslag til biograftur eller aftensmad. Også selv om man i fællesskab ender med et andet forslag. JA er et 'must'. Man kan roligt lægge ud med JA i ni ud af ti tilfælde.

Teknikker er altså små, gode tricks, når man indgår i et spil i improteater eller i livet. De aktiveres typisk på et par sekunder. Tilskuerne og medspillerne reagerer positivt på gode teknikker.

Der er også mange dårlige teknikker, som fx disse fire: "Sig nej", "Forfølg din egen idé", "Spil uden at sanse medspillernes signaler" eller "Sig vittigheder". Dem kender vi også fra kaffebordet. De skal undgås, eller bruges sjældent som bevidst introducerede provokationer.

Discipliner

I Improteater-verdenen benytter man en række discipliner, dvs. spilmodeller, som typisk tager ét til tyve minutter eller mere. Lad mig nævne et par, som jeg har genbrugt uden for improteaterets verden.

"Historie på linje": Når vi kørte længere bilture med børnene, lavede vi fælles historier ved på skift, og uret rundt, at bygge videre på en fælles historie med en sætning eller to. Tiden fløj af sted. Og så fik vi trænet "Sig JA". Men også en teknik mere, nemlig "Go with the energy", hvor vi byggede videre på følelser eller handlinger, som vakte energi hos os.

Under en uendelig lang køretur over Argentinas flade pampas brugte min kone og jeg disciplinen "Long form story telling". Det blev en historie om en dansk bondedreng og en bondepige, der i slutningen af 1800-tallet emigrerede til Argentina. Vi kom langt ind under huden på landets sjæl og genbrugte, hvad vi læste og så. Som i impro sparkede vi løbende historien videre ved at lave breaks à la "Hvilket år er de i nu?", "Hvem møder de nu?" eller "Hvad for noget mad køber de?"

Anbefalinger

Jeg vil varmt anbefale min familie – ja alle mennesker – at indarbejde improens teknikker i deres adfærd. De længere discipliner er også sjove i særlige situationer; men teknikkerne er direkte nyttige leveregler, de er lette at forstå og kan indlæres med bevidst anvendelse. Og de kan anvendes på et utal af områder: Ledelse, kreativ nytænkning, konfliktløsning og mægling, undervisning, børneopdragelse, berigelse af parforhold og styrkelse af venneforhold.

Min udvikling

Min adfærdsprofil har altid være stærk på at analysere, forstå, planlægge og problemløse. Med improen fik jeg en vigtig tilføjelse af værktøjer til min adfærd. Det ændrede ligefrem min personlighed. Jeg blev glad for og meget bedre til at improvisere og være spontan.

Nogen stor og underholdende skuespiller til improteater bliver jeg nok aldrig. Men jeg blev en bedre partner og far, og en bedre konsulent og facilitator, ved at leve mig ind i improens verden. Det kan kun anbefales.

Efterskrift

Kære læser!

Dette essay er skrevet af mig i maj 2021 ifm Skriveværkstedets kursus "Fortæl dit liv. Sådan skriver du dine erindringer." Det er skrevet som et essay inspireret af hændelser i mit liv.

Jeg har skrevet den tro mod lærerens grundsætning: "Skriv ikke alt, hvad du kan huske, men hvad du ikke kan glemme."

<<EH-Impro-essay-v6.pdf>>

Søren M. Borch